

VALUTA 2 -hankkeen loppuraportti

12.11.2024

Sisällys

Hankkeen perustiedot	3
OSA I HANKKEEN TOIMINNAN KUVAUS	3
1. Yhteenveto hankkeen toteutuksesta ja saavutetuista tuloksista	3
2. Hankkeen lähtökohta, tavoitteet ja kohderyhmä	3
3. Projektin toteutus	5
4. Yhteistyö ja sidosryhmätyöskentely	6
5. Viestintä ja tiedottaminen	6
6. Hankkeen tuotokset	11
7. Hankkeen tulokset	13
8. Hankkeen innovatiivisuus, monistettavuus, uutuusarvo, hankkeen hyöty	15
9. Toiminnan jatkuvuus	15
10. Projektin rahoitus	16
11. Hankkeen toteutus numeroina	16
OSA II ITSEARVIO	17
Toteutusvaiheen arviointi	17
Lähteet	18
Liitteet	18

Hankkeen perustiedot

Hankkeen nimi: VALUTA 2

Hankkeen toteuttajat (pää toteuttaja ja osatoteuttajat): WWF Suomi

Yhteyshenkilö ja yhteystiedot (puhelin ja sposti): Viivi Kaasonen, viivi.kaasonen@wwf.fi, 050 471 9785

Hankkeen toteutusaika: 25.11.2021-31.10.2024

Mistä hankkeen toimenpiteiden kuvaus ja tulokset löytyvät hankkeen päättymisen jälkeen?
<https://wwf.fi/elinymparistot/itameri/valuta/>

OSA I HANKKEEN TOIMINNAN KUVAUS

1. Yhteenveto hankkeen toteutuksesta ja saavutetuista tuloksista

VALUTA 2 -hanke keskittyi vähentämään maa- ja metsätalouden vesistökuormitusta Inkoon-, Ingarskilan- ja Siuntionjokien valuma-alueilla Länsi-Uudellamaalla yhteistyössä maanomistajien kanssa. Hankkeen toteutusaika oli 25.11.2021-31.10.2024. Ekologisena tavoitteena oli parantaa ja ylläpitää alueen sisä- sekä rannikkovesien ekologista tilaa. Viestinnällisinä tavoitteina oli tarjota tietoa ja ratkaisuja maanomistajille sekä asukkaille ja lisätä suuren yleisön tietoisuutta vesienhallinnan merkityksestä.

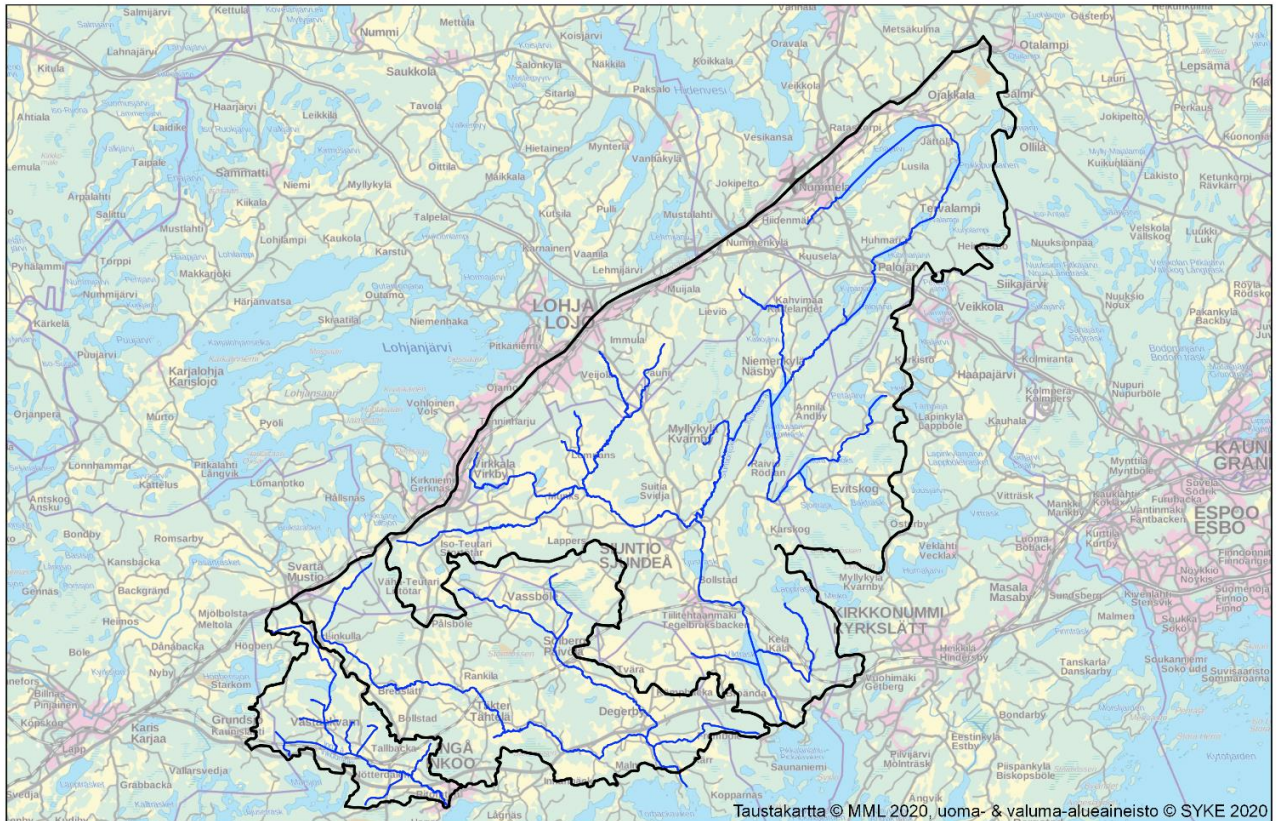
Keskeisin toimenpide oli vesienhallintatoimenpiteiden toteuttaminen valuma-alueitasoisesti. Lisäksi tehtiin taustatyötä, sidosryhmäyhteistyötä ja levitettiin valuma-alueitasoisen vesienhallinnan toimintamallia, joka kehitettiin edeltäneessä VALUTA-hankkeessa (2020–2022). Toimenpiteitä suunniteltiin sivu-uomatasolla tai yksittäisinä valuma-alueisiinsa nähden oikein mitoitettuina kohteina. Hankkeessa toteutettiin kahdeksan kohdetta - pääasiassa kosteikkoja, kaksitasouomia ja pohjakynnyksiä - ja suunniteltiin kolme kohdetta, joiden toteutus jää muun rahoituksen varaan.

Viestinnällisesti tärkeimpiä toimenpiteitä olivat tiedottaminen paikallismedioissa ja valtakunnallinen medianäkyvyys. Lisäksi hanketta esiteltiin useissa tapahtumissa, mikä auttoi luomaan kontakteja maanomistajiin ja levittämään toimintamallia. VALUTA 2 -hanke onnistui tavoitteissaan ja saa jatkoa uuden VALUTA 3 -hankkeen myötä. Konkreettisia vesienhallintatoimenpiteitä toteutettiin runsaasti ja uusia kohteita on tiedossa. Alueella on havaittu selkeää maanomistajien asennemuutos vesienhallintaa kohtaan, mikä helpottaa työn jatkamista.

2. Hankkeen lähtökohta, tavoitteet ja kohderyhmä

VALUTA 2 -hanke keskittyi vähentämään maa- ja metsätalouden aiheuttamaa kuormitusta erilaisilla vesienhallintatoimilla Inkoon-, Ingarskilan- ja Siuntionjoen valuma-alueilla Länsi-Uudellamaalla (kuva 1). Hankkeen kesto oli noin kaksi vuotta (1.12.2022-31.10.2024), vaikka toteutus alkoi jo 25.11.2021. Se oli osa ympäristöministeriön rahoittamaa Vesiensuojelun tehostamisohjelmaa. Hankkeen budjetti oli yhteensä 565 520 euroa, josta Vesiensuojelun

tehostamisohjelman osuus oli 70 %. Hanketoteuttajan omarahoitusosuuden (30 %) WWF Suomi kattoi lahjoitusvaroillaan.

© WWF Suomi 2021

Kuva 1 Inkoon-, Ingarskilan- ja Siuntionjoet (lounaasta koilliseen) sijaitsevat Länsi-Uudellamaalla.

VALUTA 2 -hanke jatkoi 30.11.2022 päättyneen VALUTA-hankkeen työtä. Hankkeessa jatkettiin VALUTA:n viitoittamalla tiellä, jossa maa- ja metsätalousalueiden vesienhallintaa parannettiin erilaisilla toimenpiteillä, kuten kosteikkoja rakentamalla.

Alueen eroosioherkillä savimailla harjoitetaan intensiivisesti maataloutta, minkä vuoksi ravinnekuormituksella on huomattava merkitys hankealueen vesistöjen ja Suomenlahden rannikon ekologiseen tilaan. Savimaa aiheuttaa eroosioherkkyytensä vuoksi voimakasta ravinne- ja kiintoainekuormitusta, kun sade- ja sulamisvedet valuvat vettä läpäisemättömältä savimaalta pintavaluntana vesistöihin. Metsätaloutta harjoitetaan alueella niin ikään paljon, mikä osaltaan kuormittaa vesistöjä ravinteilla ja kiintoaineella. Maa- ja metsätalouden kuormituksen odotetaan kasvavan (Karonen ym., 2015) ilmastonmuutoksesta aiheutuvien lisääntyvien sateiden myötä (IPCC, 2014).

Hankkeen ekologisena tavoitteena oli parantaa Inkoon- ja Siuntionjokien tilaa, jotta vesistöt saavuttaisivat vesipuitedirektiivin mukaisen hyvän ekologisen tilan. Hankkeen alkaessa niiden tila oli tyydyttävä. Ingarskilanjoen osalta tavoitteena oli ylläpitää hyvää ekologista tilaa, jota ilmastonmuutos ja ihmistoiminta uhkaavat. Tavoitteena oli myös parantaa Suomenlahden rannikkovesien välttävää tilaa VALUTA 2 -hankealueen jokien edustalla, sillä suurin osa Itämeren kuormituksesta kulkeutuu mereen jokien kuljettamana.

Viestinnällisinä tavoitteina oli tarjota alueellisesti tietoa ja ratkaisuja maanomistajille sekä asukkaille. Toisena keskeisenä viestinnällisenä tavoitteena oli lisätä suuren yleisön

tietoisuutta vesienhallinnan merkityksestä vesiensuojelussa ja esim. ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.

Sekä ekologisten että viestinnällisten tavoitteiden osalta maanomistajat olivat hankkeen keskeisin kohderyhmä. Ilman maanomistajien suostumusta, vapaaehtoisia vesiensuojelutoimia ei voida toteuttaa.

3. Projektin toteutus

Ekologisia tavoitteita toteutettiin hankkeessa kolmen toimenpidepaketin (TP) kautta:

- 1. Taustatyö ja sidosryhmäyhteistyö:** kartoitetaan kohteita, vaihdetaan tietoa yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa ja vaikutetaan sidosryhmissä
- 2. Uusien vesienhoitokohteiden toteuttaminen:** valitaan, suunnitellaan ja toteutetaan vesiensuojellisesti vaikuttavia vesienhoitokohteita
- 3. Vesienhoidon jatkuvuuden turvaaminen ja toimintamallin testaus:** neuvotaan maanomistajia, tehdään seuranta soveltuvilla kohteilla ja testataan mahdollisuuksien mukaan WWF:n ulkopuolisen toimijan kanssa VALUTA-hankkeessa luotua toimintamallia valuma-alueitasoiselle vesienhoitotyölle.

Tavoitteiden saavuttamiseksi hankkeessa toteutettiin konkreettisia vesienhallintaa edistäviä toimenpiteitä (mm. kosteikot, pohjakynnykset ja kaksitasouomat), lisättiin tietoisuutta vesienhallinnasta ja levitettiin toimintamallia valuma-alueitasoisen vesiensuojelun edistämiseksi. Vesienhallintaa parantamalla voidaan tasata virtaamia, pienentää tulvahuippuja, vähentää kuormitusta ja lisätä luonnon monimuotoisuutta.

Voidaan todeta, että yksittäiset hankkeet eivät pysty parantamaan vesien ekologista tilaa, jos hyvää heikompi tila johtuu hajakuormituksesta. Hankejatkumoissa toteutetut toimenpiteet kuitenkin rakentavat toistensa perinnölle jatkuvasti vaikuttavampaa kokonaisuutta. Riittävän pitkäjänteisellä panostuksella vesienhallintaan hankealueen vesien tilassa tullaan näkemään muutoksia myös laajassa mittakaavassa. WWF:n toisen samalla alueella toimivan hankkeen, Metsälähde-hankkeen, mallinnustulosten pohjalta voidaan arvioida, että jo nykyisillä toimenpiteillä on saatu aikaan positiivisia muutoksia. Tuloksiin voi tutustua hankkeiden loppuseminaarin tallenteelta, jonka linkki löytyy kohdasta 5. Viestintä ja tiedottaminen.

Viestinnällisiä tavoitteita toteutettiin kertomalla mm. eri medioissa vesienhallinnan ja muiden vesiensuojelutoimien tuomista hyödyistä sekä järjestämällä maastoretkeä maanomistajille. Suurta yleisöä tavoiteltiin viestimällä WWF Suomen omissa viestintäkanavissa ja mahdollisuuksien mukaan muissa medioissa. Suuren yleisön tavoittaminen on olennaista, jotta mm. saadaan aikaan positiivisia muutoksia yleisessä asenneilmapiirissä ja lisätään vesiensuojelun rahoitustarpeen poliittista oikeutettavuutta. Lisäksi vaikuttamistyötä kohdennettiin myös päättäjille ja virkahenkilöille erilaisten esitysten ja maastoretkien muodossa.

Lisäksi hankkeessa järjestettiin loppuseminaari ja muutamia pienempiä tapahtumia sekä pidettiin esityksiä muiden järjestämissä tilaisuuksissa. Nämä palvelivat erityisesti vesienhoidon jatkuvuuden turvaamista.

Hanke pysyi aikataulussa ja se toteutettiin pitkälti suunnitelmien mukaisesti. VALUTA-hankkeessa toteutettua toimintamallia ei päästy testaamaan ulkopuolisen toimijan kanssa hankkeen aikana, mutta toimintamallia jaettiin useammalle toimijalle omatoimiseen tutustumiseen ja käyttöön.

4. Yhteistyö ja sidosryhmäyhteistyö

Hankkeen ensimmäinen toimenpidepaketti oli taustatyö ja sidosryhmäyhteistyö. Taustatyötä kohteiden kartoittamiseksi ja sidosryhmäyhteistyötä tehtiin hankkeen aikana pitkälti maanomistajayhteydenottojen pohjalta. Uusia potentiaalisia vesienhallintakohteita löytyi runsaasti, eikä hankkeen budjetti riittänyt niiden kaikkien toteuttamiseen. Toteutetut kohteet esitellään tarkemmin kohdassa 6. Hankkeen tuotokset. Yhteistyö maanomistajien kanssa oli pääasiassa oikein onnistunutta, minkä vuoksi hankkeessa saatiin toteutettua useita maanomistajille vapaaehtoisia vesienhallintakohteita.

Alueellisten toimijoiden kanssa kokoonnuttiin rannikkovesitoimijoiden yhteistyöverkoston palaverissa 10.5.2023 ja 27.9.2023 ja 24.4.2024. Tietoa on vaihdettu toimijoiden kanssa myös muutoin. Yhteydenpitoa on erityisesti muiden alueellisten hankkeiden kesken, joita ovat WWF:n muut alueella toimivat hankkeet (RANKKU ja Metsälähde), Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n hankkeet sekä Raaseporin kaupungin Raaseporinjoki-hanke. Yhteistyö ei rajoittunut vain tiedonvaihtoon, vaan kesän 2023 aikana Metsälähde-hankkeen kanssa toteutettiin yhteistyökohde Inkoonjoen valuma-alueelle ja kesällä 2024 RANKKU-hankkeen kanssa toteutettiin saman maanomistajan maille kaksi kosteikkoa.

Merkittävä yhteistyöryhmä on ollut myös hankkeen ohjausryhmä. Ohjausryhmä muodostui laajasta joukosta alueellisia toimijoita, joiden näkemyksistä, ideoista ja kommentteista oli suuri apu hankkeen tavoitteiden saavuttamisessa. Ohjausryhmässä oli jäseniä seuraavilta tahoilta: Inkoon kunta, Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, MTK, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Siuntion kunta, Sjundeå Landsbygdsförening, SLC Nyland, Tilanhoitajat, Uudenmaan ELY-keskus ja WWF Suomi. VALUTA – ja VALUTA 2 -hankkeiden yhteinen ohjausryhmä kokoontui 8.11.2022. Tämän jälkeen VALUTA 2:n ohjausryhmä kokoontui 24.5.2023, 3.6.2024 ja 21.10.2024.

Maanomistajien tapaaminen ja yhteistyöverkoston ylläpitäminen olivat tärkeitä tapoja kuulla näkemyksiä vesienhoidon haasteista ja mahdollisuuksista sekä viestiä vesienhoidosta. Vaikuttaminen laajemmin vesienhoidolle keskeisissä sidosryhmissä (mm. poliitikot, muut hallinnon edustajat ja maanomistajat) vaatii näiden näkemysten kuulemista ja viestinnällisiä toimia, jotta voidaan ottaa kantaa keskusteluun, politiikkaan ja toimintaan vesienhoidon ympärillä. Sidosryhmävaikuttamisella edistettiin Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman ja vesipuitedirektiivin toimeenpanoa.

5. Viestintä ja tiedottaminen

Viestinnällisinä tavoitteina oli tarjota alueellisesti tietoa ja ratkaisuja maanomistajille sekä asukkaille. Toisena keskeisenä viestinnällisenä tavoitteena oli lisätä suuren yleisön tietoisuutta vesienhallinnan merkityksestä vesiensuojelussa ja esim. ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Lisäksi vaikuttamistyötä kohdennettiin myös päättäjille ja virkahenkilöille. Mm. maa- ja metsätalousministeriön edustajia ja kansanedustajia kävi tutustumassa hankkeen työhön.

Hankkeessa viestittiin alueellisesti tiedottamalla paikallismedioita valmistuneista vesienhallintakohteista. Lisäksi tiedotteet löytyvät pääasiallisesti WWF:n omilta sivuilta uutismuodossa. Suuri yleisö tavoitettiin viestimällä aiheesta yleisemmin WWF:n omissa kanavissa sekä mediatilaisuuksilla, jotka kohdennettiin hankkeessa MTV3:lle, STT:lle ja Maaseudun Tulevaisuudelle. Hankkeesta on viestitty myös kansainvälisesti WWF-

verkostoissa ja sidosryhmissä, esimerkiksi WWF-toimistojen yhteisessä Itämeri-ohjelmassa ja [luontopohjaisten ratkaisujen tietokannassa](#).

Tiedotteet ja mediaretket:

- ❖ **2.1.2023** [WWF:n ja Länsi-Uudenmaan maanomistajien työ vesistöjen suojelemiseksi sai jatkoa – uudessa hankkeessa alueelle toteutetaan noin 10 erilaista vesienhallinnan kokonaisuutta](#) / WWF:s och markägares arbete för att skydda vattendrag i Västra Nyland fortsätter – i ett nytt projekt kommer cirka 10 olika helheter för vattenkontroll att skapas
- ❖ **12.6.2023** YM:n ja MMM:n mediaretki WWF:n vesienhallintakohteille Inkoossa.
 - Noin 15 osallistujaa
- ❖ **4.7.2023** [Rehevöityminen ja sinilevä piinaavat Itämerta – WWF:n asiantuntijat kertovat, miten rehevöitymistä voidaan hillitä](#)
 - Julkaisu myös WWF:n X-, LinkedIn-, Facebook- ja Instagram-tileillä.
- ❖ **26.7.2023** [WWF ja Länsi-Uudenmaan maanomistajat etsivät ratkaisuja tulvaongelmiin ja rehevöitymiseen – Inkooseen toteutetaan laaja vesienhallintakokonaisuus](#) / WWF och markägare i Västnyland söker lösningar på översvämningsproblem och övergödning – ett omfattande vattenkontrollprojekt genomförs i Ingå
- ❖ **7.9.2023** [WWF ja maanomistajat yhteistyössä paremman vesienhallinnan puolesta – Länsi-Uudellemaalle kaksi uutta kosteikkoa](#) / WWF och markägare samarbetar för bättre vattenkontroll – två nya våtmarker i Västra Nyland
 - Julkaisu myös WWF:n X-tilillä.
- ❖ **3.10.2023** [Kaivoimme muinaisen järven paikalle 1,5 kilometriä pitkän uoman – näin se auttaa vähentämään Inkoonjoen tulvia ja ehkäisemään Itämeren ravinnekuormitusta](#) / Vi grävde en 1,5 kilometer lång fåra på platsen för en gammal sjö – detta kommer att bidra till att minska Ingå ås översvämningar och förhindra näringsbelastningen av Östersjön
 - Julkaisu myös WWF:n LinkedIn-, Facebook- ja X-tilillä.
- ❖ **24.11.2023** [WWF:n vesienhallintatyön kausi huipentui tänä vuonna Raaseporiin – kosteikkoa koristaa kolme linnunmuotoista saarta](#)
- ❖ **27.9.2024** [Inkoon Innanbäckiin valmistui samalle pihalle kaksi kosteikkoa – Kosteikoita rakentamalla ennallistetaan luontoa](#)

Mediaosumat:

- ❖ **8.1.2023** **Kirkkonummen Sanomat** *WWF:n ja Länsi-Uudenmaan maanomistajien työ vesistöjen suojelemiseksi sai jatkoa*
- ❖ **10.1.2023** **AGRImedia** *"Rahoitusta ja toimijoita tarvitaan lisää" – Vesienhallintaan perustuva vesiensuojelu sai Uudellamaalla jatkoa*
- ❖ **10.1.2023** **Västra Nyland** *WWF fortsätter skydda vattendrag i Ingå och Sjundeå tillsammans med markägare*
- ❖ **11.1.2023** **Svenska Yle** *WWF fortsätter samarbeta med markägare i Västnyland för att skydda vattnen*
- ❖ **20.1.2023** **Maaseudun Tulevaisuus** *Länsi-Uudellamaalla vähennetään peltotulvia*
- ❖ **30.4.2023** **Kirkkonummen Sanomat** *Huhtikuinen kevättilta keräsi tuvan täyteen Karhujärven tilasta kiinnostuneita*
- ❖ **14.6.2023** **Maaseudun Tulevaisuus** *Ravinteet peltoon ja vesienhallinta kuntoon*

- ❖ **15.6.2023 Maaseudun Tulevaisuus** *Kaksitasouoma auttaa kevättulvien hillitsemisessä eikä vesi huuhto ravinteita mukanaan*
- ❖ **22.6.2023 Kirkkonummen Sanomat** *Vesien suojelun merkitys kasvaa jatkuvasti*
- ❖ **26.7.2023 Maaseudun Tulevaisuus** *Metsänomistajat ja maanviljelijät löysivät yhteisen sävelen tulvien estämisessä - katso kuvat ennen ja jälkeen*
- ❖ **27.7.2023 Västra Nyland** *Omfattande vattenkontrollprojekt genomförs i Ingå*
- ❖ **3.8.2023 Kirkkonummen Sanomat** *Ett omfattande vattenkontrollprojekt genomförs i Ingå*
- ❖ **3.8.2023 Kirkkonummen Sanomat** *Inkooseen toteutetaan laaja vesienhallintakokonaisuus*
- ❖ **6.8.2023 Kirkkonummen Sanomat** *WWF ja Länsi-Uudenmaan maanomistajat etsivät ratkaisuja tulvaongelmiin ja rehevöitymiseen*
- ❖ **16.8.2023 Svenska Yle Markägare i Ingå** *samarbetar med WWF för att minska översvämningar och övergödning*
- ❖ **10.9.2023 Kirkkonummen Sanomat** *Vesienhallintakohteet Länsi-Uudellamaalla etenevät vauhdilla*
- ❖ **14.9.2023 Kirkkonummen Sanomat** *WWF och markägare samarbetar för bättre vattenkontroll – två nya våtmarker i Västra Nyland*
- ❖ **14.9.2023 Västra Nyland** *WWF och markägare samarbetar för bättre vattenkontroll - två nya våtmarker i Västra Nyland*
- ❖ **4.10.2023 Västra Nyland** *Så långt är WWF:s längsta tvåstegsdike - grävdes på en vecka i Ingå*
- ❖ **6.10.2023 Koti ja maaseutu** *Kosteikossa suhisee kaikkien hyödyksi*
- ❖ **9.10.2023 Svenska Yle Markägare i Ingå** *nöjda - nu svämmar deras åkrar inte över lika mycket*
- ❖ **12.10.2023 Kirkkonummen Sanomat** *WWF har under sommaren och hösten grävt sitt hittills största tvåstegsdike längs Ingå å*
- ❖ **12.10.2023 Kirkkonummen Sanomat** *Muinaisen järven paikalle kaivettu uoma auttaa vähentämään Inkoonjoen tulvia*
- ❖ **17.10.2023 MTV Kymmenen uutiset** *Kosteikot vähentävät tehokkaasti ravinnevalumia mereen – WWF huolissaan rahoituksesta*
- ❖ **18.10.2023 MTV Uutiset** *Syyssateet lisäävät ravinteiden valumista vesistöihin – näin rehevöitymistä voitaisiin vähentää*
- ❖ **27.11.2023 Landsbygdens Folk** *Tre fågelformade öar pryder våtmark i Raseborg*
- ❖ **1.12.2023 Vesitalous** *WWF:n vesienhallintatyön kausi huipentui tänä vuonna Raaseporiin – kosteikkoa koristaa kolme linnunmuotoista saarta*
- ❖ **10.5.2024 Svenska Yle** *Fyra kilometer långt specialdike ska hjälpa rena vattnet i Sjundeå – kommunen och WWF samarbetar*
- ❖ **1.6.2024 Savon Sanomat** *Kosteikoilla ja tulvatasanteilla suojellaan sekä peltoja tulvilta että Itämerta ja monimuotoisuutta - inkoolaistilalla alle puolen hehtaarin pienennys peltoalaan toi suuren avun*
- ❖ **2.6.2024 Etelä-Suomen Sanomat** *Kosteikoilla ja tulvatasanteilla suojellaan Itämerta*
- ❖ **12.7.2024 Maaseudun Tulevaisuus** *Peltoja halkova jättipitkä kaksitasouoma torjui tulvia*
- ❖ **13.7.2024 Maaseudun Tulevaisuus** *Inkoossa rakennetaan jättipitkää kaksitasouomaa torjumaan tulvia - "Kukaan tuskin tästä köyhtyy", viljelijä arvioi*
- ❖ **16.10.2024 Kirkkonummen Sanomat** *Inkoon Innanbäckiin valmistui samalle pihalle kaksi kosteikkoa*

WWF:n internet-sisällöt:

- ❖ **19.1.2023 wwfi** *Runsaat talvisateet tietävät Itämeren lisääntyvää rehevöitymistä tulevaisuudessa – ratkaisu piilee ojituksen korjaamisessa luonnonmukaisemmaksi*
 - Jutusta myös WWF:n sosiaalisen median kanavissa
- ❖ **31.8.2023 wwfi** *Itämeren tulevaisuus ratkaistaan maalta käsin – ”Tätä mahdollisuutta olisi sääli jättää käyttämättä”*
 - Julkaisu myös WWF:n X-, LinkedIn-, Facebook- ja Instagram-tileillä.
 - Julkaistiin myös englanniksi WWF:n Itämeri-ohjelman toimesta
- ❖ **18.5.2024 WWF Suomen Instagram-tili** Itämerestä, rehevöitymisestä ja sen hillitsemisestä kertova video
- ❖ **22.7.2024 wwfi** WWF rakentaa neljä kilometriä pitkän uoman tulvien vähentämiseksi
 - Julkaistiin myös englanniksi WWF:n Itämeri-ohjelman toimesta
- ❖ **27.10.2024 WWF Suomen Instagram-tili** Tulvista ja mm. Rundmalmin sivu-uomakokonaisuudesta kertova video

Hanke-esitykset ja tapahtumat:

- ❖ **1.12.2022** Ingå Lantmannagillen syyskokous. Paikalla LUVY ja WWF:n hankkeista myös RANKKU ja Metsälähde. Tilaisuudessa esiteltiin hankkeita ja vesienhallintaratkaisuja.
 - Osallistujia n. 20
- ❖ **15.2.2023** Vesistökunnostusverkoston talviwebinaari: *Maanomistajayhteistyö maatalouden vesienhallinnassa – parhaat käytännöt ja suurimmat haasteet, VALUTA 2 -hanke*
 - Osallistujia n. 260
- ❖ **20.4.2023** LUVY:n Karhujärvi-ilta. Hanke esitteli WWF:n alueella tekemiä vesienhallintatoimia.
 - Osallistujia n. 25
- ❖ **8.7.2023** WWF:n Siuntionjoki SUP -tapahtuma.
 - Osallistujia n. 15
- ❖ **21.9.2023** YM:n Vesistökunnostuksen viestintäwebinaari: *Viestintä WWF:n vesiensuojeluhankkeissa*
 - Osallistujia n. 70
- ❖ **27.9.2023** Maastoretki Inkoon vesiensuojelukohteille MMM:n luonnonvaraosaston kanssa.
 - Osallistujia n. 40
- ❖ **9.10.2023** Varsin kaksitasouoman esittely.
 - Osallistujia 5
- ❖ **23.11.2023** Vikträsk vattenägarinfo: VALUTA 2 -hankkeen ja Vikträskin kosteikon esittely.
 - Osallistujia n. 15
- ❖ **28.8.2024** LUVY:n Siuntionjoki 2030 -seminaari: WWF:n hanketyön esittely Siuntionjoella
 - Osallistujia n. 40

- ❖ **17.9.2024** WWF:n kansainvälisten kumppaneiden maastoretki: WWF:n hanketyön esittelyä
 - Osallistujia n. 30
- ❖ **18.9.2024** Eduskunnan luontokerhon retki: Vesienhallintatyön esittelyä
 - Osallistujia n. 10
- ❖ **26.9.2024** VALUTA 2 - ja Metsälähde -hankkeiden loppuseminaari: Maalta mereen -seminaari (kuva 2)
 - Osallistujia n. 50

Kuva 2 Maalta mereen -seminaari järjestettiin GLO Hotel Artissa. Kuva: Roosa Zenger / WWF Suomi

Yllä mainittujen esitysten lisäksi hankkeen oli tarkoitus olla paikalla Inkoon päivässä 1.7.2023. Osallistuminen peruttiin kuitenkin runsaan sateen vuoksi. Maanomistajille oli tarkoitus järjestää tutustumisretki kaksitasouomalle 28.6.2023, mutta ilmoittautumisia tuli vähän, minkä vuoksi tapahtuma peruttiin.

Hankkeen tulokset löytyvät hankkeen nettisivuilta ja niistä tehdään hankkeen päättymisen jälkeen uutinen jaettavaksi WWF:n nettisivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Kohdennetummin tuloksia esiteltiin hankkeen loppuseminaarissa, josta tehtiin myös tallenne: <https://www.youtube.com/watch?v=nPhBvwp5ciQ> Seminaari tavoitti laajasti vesiensuojelusta kiinnostuneita ja sen parissa työskenteleviä.

6. Hankkeen tuotokset

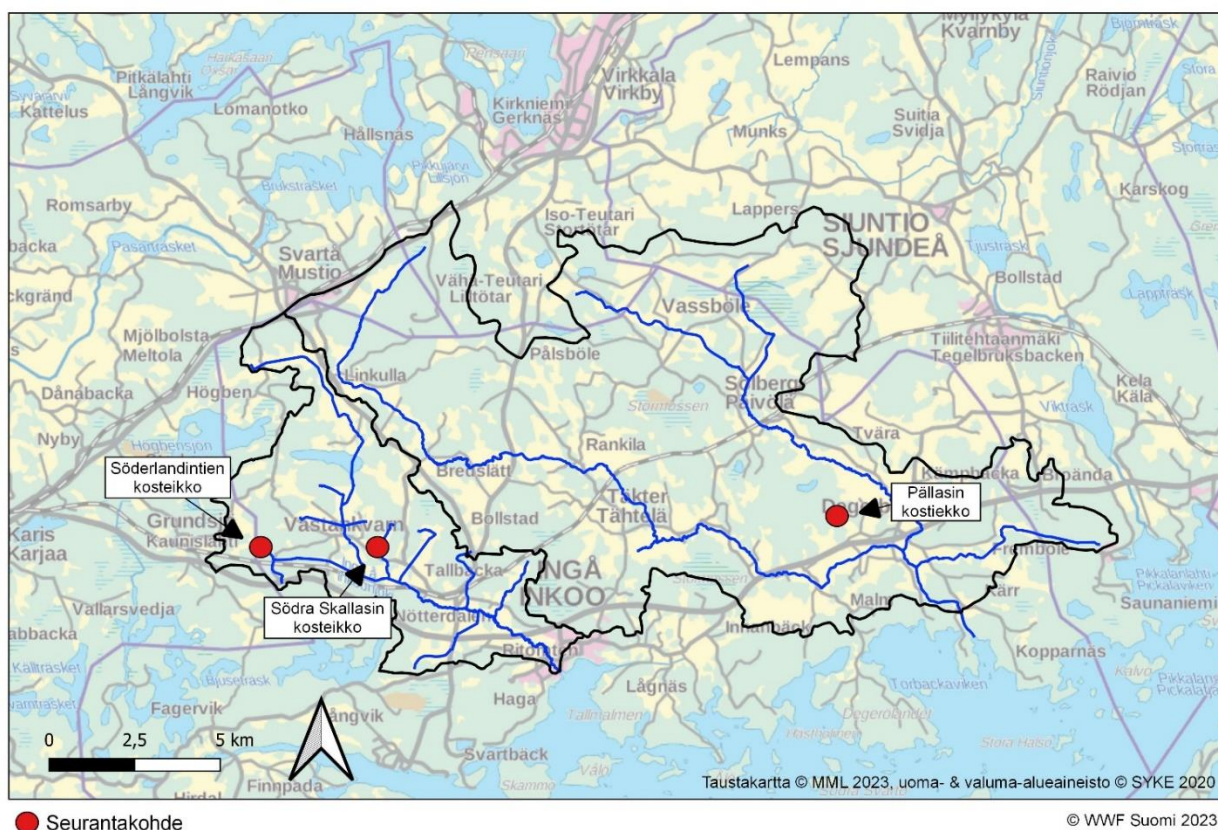
Hankkeen pääpaino oli uusien vesienhoitokohteiden toteuttamisessa, sillä ainoastaan konkreettisten toimien avulla on mahdollista parantaa hankealueen vesien ekologista tilaa. Kohteita toteutettiin yhteensä kahdeksan, minkä lisäksi kolme kohdetta suunniteltiin, mutta ne toteutetaan muulla rahoituksella. Kaikki hankkeessa toteutetut kohteet esitellään liitteessä 1. Toteutetuista kohteista koottiin paikkatietoaineisto ympäristöhallinnon käyttöön (liite 2).

Hankkeessa toteutettiin vesienhallintaa havainnollistava video, jossa kerrotaan erityisesti maanomistajille ymmärrettävästi vesienhallinnan eri keinoista ja niiden merkityksestä. Videon ääniraidassa on virheitä, joita korjataan, mutta video tulee esille hankkeen nettisivuille korjausten jälkeen. Videota tullaan hyödyntämään jatkossa erityisesti maanomistajatapaamisissa.

Hanke osallistui SYKE:n toteuttaman maanomistajakyselyn suunnitteluun, jossa haluttiin selvittää Länsi-Uudenmaan maa- ja metsätalousalueiden omistajien ajatuksia vesienhallinnasta. SYKE julkaisee myöhemmin kyselyn tuloksista raportin. Kyselyn tuloksia esiteltiin hankkeen loppuseminaarissa.

VALUTA-hankkeessa (2020–2022) toteutettua toimintamallia päivitettiin hieman. Toimintamalliin lisättiin tarkennuksia esimerkiksi karttatarkasteluihin liittyen. Päivitetty toimintamalli löytyy liitteestä 3.

Vesiensuojelun jatkuvuuden kannalta työn esittely ja neuvonta sekä valuma-alueitasoisen toimintamallin jalkautus ovat keskeisiä toimenpiteitä. Jatkuvuuden kannalta myös näytöt vesiensuojelutoimenpiteiden toimivuudesta ovat tärkeitä. Seurantaan varattua budjettiosuutta hyödynnettiin vuonna 2023 kolmen kosteikkokohteen (kuva 3) seurannassa. Seurantatuloksia saatiin hankkeen rahoituksella toukokuusta syyskuuhun, minkä jälkeen seurannan kustannuksista otti vastuun WWF:n RANKKU-hanke. Kosteikkoseurantaa tehtiin yhteistyössä ammattikorkeakoulu Novian ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Kuva 3 Kaksi seurantakohteista sijaitsee Inkoonjoen ja yksi Ingarskilanjoen valuma-alueella.

Novian opiskelijat keräsivät vesinäytteitä kosteikkojen tulo- ja lähtöuomista kerran kuussa. He toimittivat keräämänsä näytteet LUVY Labille analysoitavaksi. Tulokset löytyvät VESLA-rekisteristä. SYKE on myöhemmin asentanut jatkuvatoimisen mittarin Södra Skallasin kosteikolle, ja ottanut muutamia vesinäytteitä muiltakin kosteikoilta sen jälkeen, kun WWF:n hankkeissa seurantaan varatut rahat oli käytetty.

Seurannan tulokset olivat vaihtelevia, eikä lyhyen seurantajakson pohjalta voida tehdä juurikaan johtopäätöksiä kohteiden toiminnasta vedenlaadun osalta. Yleisesti voidaan todeta, että vanhin kosteikoista (Söderlandintien kosteikko) toimi parhaiten ja juuri rakennettu kosteikko (Södra Skallasin kosteikko) oli enimmäkseen odotusten mukaisesti kuormituslähde. Pällasin kosteikon tulokset olivat pitoisuuksiltaan erikoiset, mihin vaikutti luultavasti se, että näytteitä oli otettu, vaikka vesi ei virrannut kuivina kuukausina kosteikoilta ulos lainkaan. Seurantaan tullaan jatkamaan tulevana vuosina, jotta kohteiden toiminnasta saadaan lisää tietoa.

Lisäksi seuranta on tehty yhdellä hankkeen kohteista, Rundmalmin sivu-uomakokonaisuuden kosteikolla, Aalto yliopiston postdoc-tutkijan Virpi Pajusen toimesta. Uomasta, kosteikon ylä- ja alapuolelta, on käyty ottamassa näytteitä ennen kosteikon rakentamista sekä rakentamisen jälkeen, jotta saadaan tietoa kosteikon vaikutuksista uoman vedenlaatuun ja eliöstöön. Pajusen tutkimus oli kesken hankkeen päättyessä.

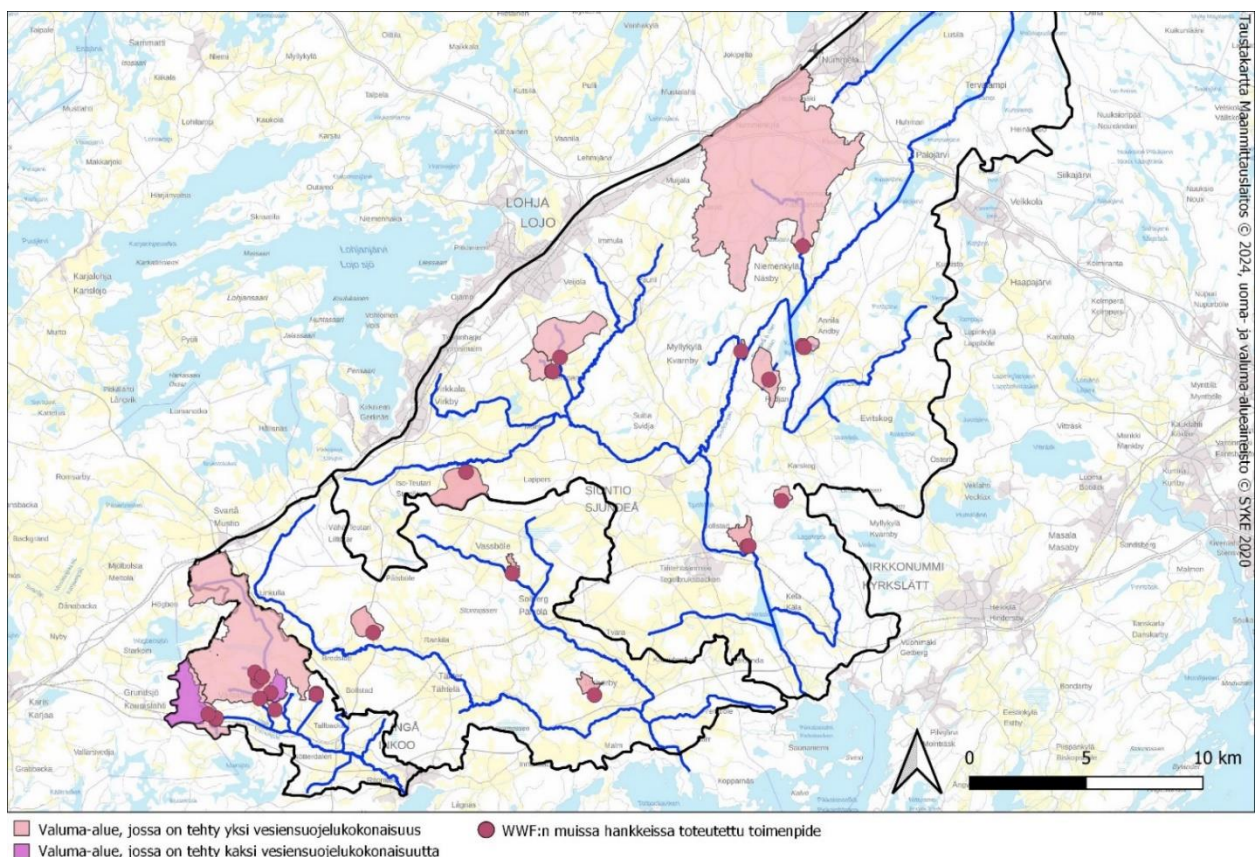
Kesällä 2024 rakennetun Billskogbäckenin kaksitasouoman seuranta on myös aloitettu Siuntion kunnan toimesta. Näytteitä on otettu vasta keväällä 2024 ennen rakentamista ja syksyllä rakentamisen jälkeen, joten kohteen toimivuudesta vedenlaadun osalta ei ole vielä

tarkempaa tietoa. Näytteitä oli verrattu vuonna 2021 otettuihin näytteisiin, joihin verrattuna syksyn 2024 typpi- ja fosforipitoisuudet olivat korkeammat. Se voi johtua rakentamisen aiheuttamasta kuormituksesta, sateisemmista olosuhteista tai niiden yhteisvaikutuksesta. Siuntion kunta jatkaa seurantaa tulevinä vuosina.

7. Hankkeen tulokset

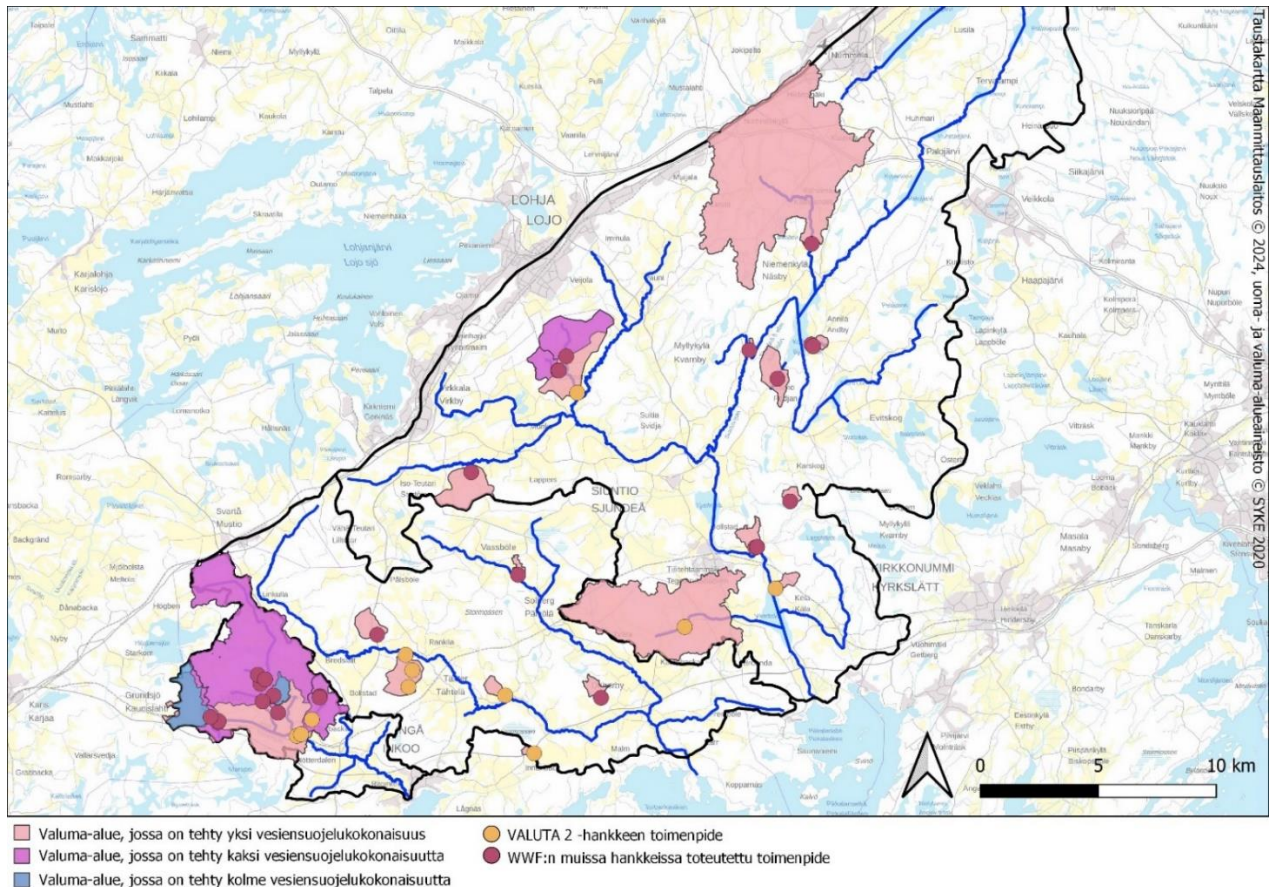
VALUTA 2 -hanketta voi pitää onnistuneena, sillä konkreettisia vesienhallintakohteita toteutettiin hankkeen aikana runsaasti. Kuten loppuraportissa aikaisemmin todettiin yksittäiset hankkeet eivät pysty parantamaan vesien ekologista tilaa, jos hyvää heikompi tila johtuu hajakuormituksesta. Tavoitetta hyvästä ekologisesta tilasta ei vielä ole saavutettu, mutta askelia oikeaan suuntaan kuitenkin otetaan jokaisen kohteen myötä.

Vertaamalla kuvia 4 ja 5 voidaan todeta, että hankkeen aikana toteutettiin useita kohteita käsittäviä vesienhallintakokonaisuuksia, jotka kattavat uusia laajoja alueita hankealueesta ja vaikuttavat niiden vesienhallintaan. Kohdekokonaisuuksia on nykyään myös useita päällekkäisillä valuma-alueilla, mikä lisää vesienhallinnan vaikuttavuutta kyseisillä alueilla. Päällekkäisten kokonaisuuksien määrä on indikoitu kuvissa 4 ja 5 eri väreillä. Esimerkiksi yhden valuma-alueen vesiä saattaa hallita eri aikaan toteutettu kosteikko ja kaksitasouoma, jolloin alueella on kaksi päällekkäistä kokonaisuutta.

Kuva 4 WWF:n toteuttamien vesiensuojelukokonaisuuksien kattamat valuma-alueet ilman VALUTA 2 -hankkeen kohteita.

VALUTA 2 -hanke LOPPURAPORTTI

Kuva 5 WWF:n toteuttamien vesiensuojelukokonaisuuksien kattamat valuma-alueet VALUTA 2 -hankkeen kohteet mukaan lukien.

Maanomistajat ovat olleet lähtökohtaisesti hyvin tyytyväisiä toteutettuihin kohteisiin. Kaksitasouomien osalta he ovat raportoineet, että peltotulvien määrä on vähentynyt ja kesto lyhentynyt. Käytännön toimenpiteiden voidaan siis todeta auttaneen ainakin viljelijöitä, mutta voidaan turvallisesti olettaa, että ravinteiden huuhtoutuminen pelloilta tulvavesien mukana on myös vähentynyt.

Vesienhallintakohteiden monihyödyt ovat käyneet ilmi myös muulla tavoin. Esimerkiksi rakennetut kosteikot ovat linnuille mieluisia, ja lintuja tapaa kosteikoilla varsinkin kevät- ja kesäaikaan runsaasti. Muun muassa erittäin uhanalaisen mustakurkku-uikun (*Podiceps auritus*) on nähty pesivän usella rakennetulla kosteikolla.

Toistaiseksi suurin WWF:n hankejatkumossa saavutettu tulos on ehdottomasti maanomistajien muuttunut asennoituminen vesienhallintaratkaisuihin. Vuonna 2018 useimmat maanomistajat olivat erittäin epäileväisiä työn hyödyllisyyttä ja WWF:ää kohtaan, mutta vuosien varrella hyvät esimerkkikohteet ja muiden maanomistajien kokemukset ovat muuttaneet asenteita laajemminkin.

Toisaalta on syytä huomioida, että monilla maanomistajilla on edelleen suuri tarve lisätiedolle, mutta muiden kuin aktiivisesti vesiensuojelusta kiinnostuneiden maanomistajien tavoittaminen on haastavaa. Tämä kävi ilmi SYKE:n toteuttamasta kyselystä, jossa WWF oli mukana yhtenä yhteistyötahona. Kyselyn keskeisimmät tulokset esiteltiin hankkeen loppuseminaarissa, ja niihin voi tutustua seminaaritalenteelta. Jatkossa on erittäin tärkeää pohtia sitä, miten

tavoitetaan vesiensuojelun osalta hieman epäaktiivisemmat maanomistajat, joilla kuitenkin on kiinnostusta vesiensuojelua kohtaan.

Pitkällä aikavälillä vesiensuojelun jatkuvuutta ja leivittämistä muille alueille voidaan tukea tehokkaalla ja ymmärrettävällä vesiensuojelun toimintamallilla. Ensimmäinen versio tällaisesta mallista on tehty VALUTA-hankkeessa. Mallia esiteltiin erilaisissa tilaisuuksissa hankkeen aikana, ja sen pohjalta sitä myös jaettiin siitä kiinnostuneille toimijoille. Siitä ei ole kuitenkaan tietoa, että kuinka laajasti toimintamallia on hyödynnetty.

Hankkeen loppuseminaarissa esiteltiin erityisesti WWF:n maanomistajalähtöistä toimintatapaa ja sen tuloksia. WWF:n hankkeissa vesienhallintakohteita rakennetaan pääsääntöisesti maanomistajien yhteydenottojen pohjalta, eikä toiminta perustu suoraan esimerkiksi vesiensuojelun alueellisiin yleissuunnitelmiin. Kaikki VALUTA 2 -hankkeen kohteet on toteutettu vastaavalla tavalla. Itse seminaari, toimintatapa ja sillä saavutetut tulokset saivat kehuja, ja ainakin yksi toimija Varsinais-Suomessa tulee itsenäisesti hyödyntämään toimintatapaa omalla alueellaan.

8. Hankkeen innovatiivisuus, monistettavuus, uutuusarvo, hankkeen hyöty

Hanke oli osa jo yli kuusi vuotta Länsi-Uudellamaalla jatkunutta hankejatkumoa, ja siinä toteutettiin hyväksi havaittuja vesiensuojelutoimenpiteitä. Hankkeessa käytetyt toimintatavat erityisesti maanomistajayhteistyön, kohteiden toteutuksen ja viestinnän osalta ovat monistettavissa myös muille alueille. Maanomistajalähtöisyys on hedelmällinen yhteistyömalli, kohteiden suunnittelu ja toteutus yhden hankkeen aikana edistää konkreettisesti vesienhallintaa ja viestintä toteutetuista kohteista lisää tietoisuutta ja kiinnostusta aiheeseen.

Hankkeen voi katsoa olevan hyödyllinen erityisesti paikallisesti, sillä yksittäiset kohteet parantavat vesienhallintaa edistäen sekä vesien tilan parantumista että paikoin myös viljelyolosuhteita. Vesienhallintatyön jatkuvuus puolestaan tuottaa alueellisia hyötyjä, kun isompi määrä kohteita tukee toisiaan.

Valtakunnallista hyötyä saavutettiin hankkeen loppuseminaarin avulla ja erityisesti kohdassa 5. mainituilla Maaseudun Tulevaisuuden, MTV3:n ja STT:n uutisoinneilla, joilla tavoitettiin huomattava määrä lukijoita. Loppuseminaari auttoi tuomaan hankkeen toimintamallia ja tuloksia esille uudelle yleisölle, joka ei välttämättä ennen ole kuullut WWF:n työn tuloksista. He toivon mukaan saivat inspiraatiota ja ideoita vesiensuojelun edistämiseen omilla alueillaan.

9. Toiminnan jatkuvuus

Hanketoiminta alueella jatkuu VALUTA 3 -hankkeessa pitkälti saman kaltaisena kuin aikaisemmissa hankkeissa. Hankkeen aikana on tärkeää pohtia, että miten tavoitetaan uusia vesiensuojelusta kiinnostuneita maanomistajia, sillä aikaisemmin mainitun SYKE:n toteuttaman kyselyn perusteella kiinnostusta on, mutta tieto ei päädy kiinnostuneille maanomistajille saakka.

VALUTA 2 -hankkeen tulokset löytyivät raportin jättämisen aikaan [täältä](#).

Toteutettujen kohteiden osalta maanomistajat ovat vastuussa niiden hoitamisesta hankkeen päättymisen jälkeen. Heille on annettu ohjeistus hoitotoimenpiteistä luonto huomioiden.

10. Projektin rahoitus

Hankkeen budjetti toteutui pitkälti suunnitellusti. Henkilöstökuluja siirrettiin jonkin verran kohteiden toteuttamiseen, sillä henkilöstökulujen laskemiseen käytetty kaava ei laskenut toteutuneita henkilöstökuluja täysimääräisesti. Asia korjattiin hankkeen loppupuolella, jotta kulut saatiin vastaamaan paremmin toteutuneita kustannuksia. Jatkossa henkilöstökulujen laskeminen toteutetaan uuden kaavan mukaan.

11. Hankkeen toteutus numeroina

KYSYMYS	lkm
Kuinka monta maanomistajaa on ollut mukana hankkeessa? Myös maanvuokraajat lasketaan.	30
Kuinka monta uutta menetelmää hankkeessa pilotoitiin?	0
Kuinka monta valuma-aluekohtaista / osa-valuma-aluekohtaista suunnitelmaa hankkeessa on laadittu?	6
Mikä on valuma-aluekohtaisten suunnitelmien laajuus (pinta-ala, ha)?	2400 ha
Kuinka monta tilaisuutta hanke on järjestänyt? Tässä huomioidaan tilaisuudet, joissa on mukana hankkeen ulkopuolisia osallistujia.	5
Kuinka monta osallistujaa on yhteensä ollut hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa? Tässä huomioidaan tilaisuudet, joissa on mukana hankkeen ulkopuolisia osallistujia.	110
Kuinka moneen muiden järjestämään tilaisuuteen hanke / hankkeen edustajat ovat osallistuneet. Tässä huomioidaan vesienhallinnan teemaan liittyvät tilaisuudet. Esim. webinaariesittelyt/ Webinaarien arvioitu kuulijamäärät.	8
Kuinka monta viestintätuotetta hankkeessa on valmistunut? Viestintätuotteita ovat esimerkiksi tiedotteet/uutiset, blogit, videot, esitteet, podcastit, some, verkkosivut, lehtijutut yms.	15
Kuinka monta asiantuntija-artikkelia hankkeessa on valmistunut?	0

OSA II ITSEARVIO

Toteutusvaiheen arviointi

Hankkeen tärkein osuus eli vesienhallintakohteiden toteuttaminen onnistui hyvin. Maanomistajayhteistyö sekä muu sidosryhmäyhteistyö oli hedelmällistä. Tässä hankkeessa oli kuitenkin enemmän haasteita maanomistajien kanssa kuin aikaisemmin, mikä yllätti hieman. Toisaalta on odotettavissa, että mitä pidempään yhteistyötä maanomistajien kanssa tehdään, sitä todennäköisempää on, että välillä syntyy myös haastavia tilanteita. Vesienhallintatyön alkuvaiheessa löydetään aiheesta jo valmiiksi kiinnostuneet maanomistajat, kun myöhemmin skeptisemmät alkavat lähteä mukaan ja heidän kanssaan on neuvoteltava ja keskusteltava enemmän.

Maanomistajille suunnattujen tapahtumien järjestäminen hankkeen aikana osoittautui hankalaksi, sillä osallistujamäärät jäivät vähäisiksi. Laajemmalle yleisölle suunnattujen tapahtumien, kuten SUP-lautailun ja loppuseminaarin osalta vastaavia haasteita ei ollut. Maanomistajataapahtumien mainostaminen on voinut olla puutteellista, ajankohta huono tai toisaalta WWF voi olla edelleen alueella toimijana joidenkin mielestä ”arveluttava”. Tapahtumajärjestämisen hankaluudesta oppina jatkoon voi ottaa sen, että kannattaa pyrkiä mukaan muiden, esimerkiksi viljelijäyhdistysten, järjestämiin tilaisuuksiin, joihin on jo tulossa muiden aiheiden myötä hankkeen kohderyhmää.

Ennakoidut riskit hankkeessa toteutuivat osittain, sillä kohteiden toteutuksen viivästyminen oli havaittu riski. Muutamien kohteiden osalta toteutus viivästy, mutta riittävän pitkä hankeaika takasi sen, että kohteet ehdittiin kuitenkin toteuttaa ongelmitta.

Hankkeen viestinnällä ja erityisesti maanomistajakohtaamisilla on onnistuttu kasvattamaan maanomistajien osaamista vesiensuojelun suhteen. Jokainen maastokäynti ja keskustelu lisää heidän ymmärrystään aiheesta. Usein on käynyt niin, että maanomistaja on osannut maastokäynnin jälkeen ehdottaa useampiakin uusia kohteita, kun he ovat oppineet tutkimaan omia maa-alueitaan vesienhallintaa silmällä pitäen.

Hankkeen hyötyjen ja tulosten jalkauttaminen on suhteellisen hyvässä vaiheessa. Maanomistajat ovat kertoneet, että peltotulvat ovat vähentyneet, mikä indikoi vesienhallinnan parantuneen. Lisäksi valuma-alueitasoista vesienhallintaa on saatu levitettyä VALUTA 3 Varsinais-Suomi -hankkeessa myös Hepo- ja Tarvasjokien valuma-alueille, ja toimintamallia on jaettu vesistötoimijoille. Hankkeen tulosten ylläpito on maanomistajien käsissä ja työn jatkuvuus alueella on taattu VALUTA 3 -hankkeen kautta.

Lähteet

IPCC (2014) Climate Change 2014. Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part B: Regional Aspects. Working Group II Contribution to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

Karonen, M., Mäntykoski, A., Nylander, E., Lehto, K. (2015) Vesien tila hyväksi yhdessä. Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2016–2021. Raportteja 132 | 2015.

Liitteet

Liite 1 VALUTA 2 –hankkeessa toteutetut vesienhallintakohteet

Liite 2 Paikkatietoaineisto ympäristöhallinnon käyttöön

Liite 3 Päivitetty valuma-alueen vesienhallinnan toimintamalli